

Fotó: Enyedi Zoltán

Kobayashi és az ÁHZ szegedi koncertje

Január utolsó vasárnapján a Szegedi Nemzeti Színházban pótolta a november 4-ére meghirdetett, de a karmester betegsége miatt elmaradt koncertjét a Magyar Állami Hangversenyzenekar *Kobayashi Ken-Ichiro* vezényletével. A Nemzeti Filharmónia szervezésében a világhírű japán cég támogatásával jött létre a SEIKO Mester Hangversenysorozat, amelynek egyik koncertje volt a szegedi is.

A Magyar Állami Hangversenyzenekar tavaly ünnepelte hetvenedik születésnapját. Elődjé, a *Székesfővárosi Zenekar* 1923-ban alakult *Bor Dezső* karnagy kezde-

ményezésére. Első hangversenyét a Vigadóban tartotta, muzikusai műkedvelő városi tisztviselők és alkalmazottak voltak. Nyaranta az Állatkert dobogóján, majd a Városligetben szabadtéri koncerteken játszottak, ősztől tavaszig pedig a Gellért Szálló márványcsarnokában léptek fel. 1925. december elsején már a Magyar Rádió stúdiójából közvetítették hangversenyüket. 1927-ben a zenekar élén debütált a később világhírnévre szert tett *Doráti Antal*. *Bartók* és *Kodály* is rendszeresen dolgozott az együttesrel. 1939-ben a Fővárosi Közgűlés évi 300 ezer pengő támogatást

szavazott meg a zenekarnak, amely teljesen átszerveződött, profi zenészekkel töltődött fel. Ekkorra már az ország leg-rangosabb hangversenyzenekarává vált, amit a legnevesebb karmesterek – *Ferencsik, Failoni, Dohnányi, Fricsay, Vaszy* – vezettek. A háború utáni első évadban a Zeneakadémia fűtetlen nagytermében léptek fel. Gyapjúsállal, kabátban, levágott ujjú kesztyűkben játszottak. 1952-ben az Országos Filharmónia fennhatósága alá került az együttes, akkor vette fel a Magyar Állami Hangversenyzenekar nevet. Főzeneigazgatójává Ferencsik Jánost nevezték ki, aki egészen

haláláig töltötte be ezt a posztot. Ferencsik mellett a világ legnevesebb dirigensei vezényelték a zenekart, többek között *Bernstein, Gardelli, Maazel, Metha, Kleiber, Abbado, Muti, Solti*. *Otto Klemperer* például negyvenegy alkalommal.

Ferencsik halála után évekig nem töltötték be a főzeneigazgatói tisztet, míg végül 1987-ben az 1974-es nemzetközi karmesterverseny győztesét, Kobayashi Ken-Ichirót választották az együttes tagjai vezetőjükké.

A január 31-i szegedi koncertre Kobayashi Ken-Ichiro legkedvesebb szerzőit, Mozartot és Brahms-ot választotta. A zsűfólásig megtelt színházban először Mozart Titus kegyessége című operájának nyitányát játszották. Jó volt hallani a céltudatos, tökéletesen pontos és tiszta interpretációt. Érezhető volt, hogy az ÁHZ tagjai egyenként is kitűnő muzikusok, Kobayashi dirigálásával pedig összeforrott együttest alkotnak. Második műsorszámként – *Falvai Sándor* Liszt-díjas zongoraművész közreműködésével – Mozart d-moll zongoraversenyét adták elő, melynek stílusos – bár nem hibátlan – megszólaltatása után Brahms II. (D-dúr) szimfóniája következett. Tanulságos volt látni és hallani, hogy Kobayashi milyen intenzív figyelemmel sarkallja kivételes teljesítményre a fővisszólamokat és a bőgősokeket is. A koncert talán legnagyobb sikerét a ráadásszám, Dvorák Szláv táncok című darabja aratta, közönség vastapssal jutalmazta a kitűnő előadást.

Waninger István

■ Könyvtári füzetek 21.

Móra kópárnája

Móra Ferenc halálának hatvanadik évfordulójára, *Móra kópárnája* címmel, *Horváth Dezső* irodalomtörténeti tanulmány-riportjaival jelent meg a Csongrád megyei könyvtári füzetek sorozatának 21-ik része. A kötet lapunk főmunkatársának három nagyobb lélegzetű feltáró írását tartalmazza (Móra-minták Szíromszékről, A Georgikon földjén, Diocletianus Csen-gellén) – mindegyik egy-egy sajátosan riportszerűen megírt, helyszíni kutatómunka eredménye arról a Szeged környéki tanyai világról, amely Móra Ferenc egy-egy prózai művének valóságos ihletője volt.

A közös kút, amelyből *Tömörkény István és Móra Ferenc* mertettek, még most is tiszta vizet ad – állapítja meg Horváth Dezső, és ezzel a hittel ered nyomába az *Ének a búzamezőkről*-beli Kazi Ferenc emlékének. Nyomoz, találgat, és újra nyomoz. A filológus könyvtári izgalmával, de még inkább a szellemi otthonában, e régről-ismerős tanyai világban kedvét lelő újságíró ki-tartásával. Kideríti, hol van az a bizonyos Szíromszék, amely a térképen nem létezik, Móra Ferenc mégis fontosnak tartotta, hogy regénye alá odaírja: itt kelt. Horváth Dezső nyomoz, és megtelei a regényhős Kazi Ferenc maradékait, elbeszélget velük, és e beszélgetésekből nemcsak a valóságot és a regényt összefűző

szálak ismerszenek fel, hanem kibontakozik egy „regényen kívüli” élet rajza is, meg egy torokszorító napló egy háborús oroszországi bolyongásról.

Aztán Georgikon Homokországában kutat, az írott világot keresi az eredeti helyszíneken. Habit keresi, a Georgikon alakját, aki „akár volt, akár nem, van”, akiről Móra így ír, amikor a kiadó fényképet kér tőle a Georgikon öregjéről: „megkísérlek valamit keresni, de jóra való művészre tán magára is rá lehet bízni, ha átolvassa a kéziratot”.

Diocletianus Csen-gellén – ezt a címet adta harmadik munkájának Horváth Dezső, sejteni engedve, hogy ami a „szíriai délről való, a valóságban törölmetszett csengellei”. Az *Aranykoporsó* születésének körülményei e „mesélő” tanulmány témája: Móra Ferenc kései szerelme, amely miatt az Aranykoporsó mégsem lett igazi császáregény, Kalmár Ilona, akiről Titaniát, a kis Tit alakját mintázza, s ismét egy helyszín: a csengellei erdősház, a tisztászoba, ahol a regény formálódik, s ismét nevek, emlékezők. A kötetre találni sem lehet jobb szót, mint amit szerzője használ az erdősházra: *Móra-hitelű*. „Minden igaz, ami benne van, el is lehet igazodni rajta könnyen, de át-át süt rajta a *Móra-szín*”.

Panek Sándor

Dido királynő a Konziból

Berdál Valéria növendéke: Soós Emese. (Fotó: Schmidt Andrea)

■ *Soós Emese*, a Liszt Ferenc Zeneművészeti Főiskola Szegedi Konzervatóriumának harmadéves magánének szakos növendéke csak jövőre diplomázik, de az elmúlt napokban már két komoly szerepben is sikerrel mutatkozott be. Először a Lammemoori Lucia pénteki premierjén alakította a társalkodónő, Alisa szerepét, majd vasárnap este Dido királynőt énekelte az operastúdiósok bemutatóján. Mint mondja, ezeket a sikereket elsősorban tanárának, Berdál Valériának és zongorakísérőjének, dr. Simor Ferencnek köszönheti.

■ *Főiskolásként hogyan kaptál máris feladatot a színházban?*
– Tavaly januárban a Vaszy Operastúdió magyarországi ősbemutatóként előadta Menotti Amahl és az éjszakai látogatók című operáját. Ezt az előadást – amelyben én énekeltem a főszerepet – látta Molnár László, az operatársulat vezetője, és felkért, hogy az 1993/94-es szezon második felétől énekeljek a színházban.

■ *Alisán kívül más feladatokat is kaptál?*
– Március 24-én két egy-

felvonásos operát mutat be a színház, Stravinsky Oedipus rex-ét és Tutino La lupa című darabját. Ebben is kaptam egy kisebb szerepet.

■ *Az elmúlt hetekben sok próbád lehetett, hogyan tudtál egyszerre két szerepre készülni?*

– Alisa nem túl nagy, de nagyon hálás feladat, mert főiskolásként nem rendelkeztem színpadi rutinnal, és próba-folyamat során rengeteget tanulhattam a remek kollégáktól. A szerep hangilag, technikailag nem vesz nagyon igénybe, inkább az merített ki, hogy a két előadás próbaidőszaka egybeesett, így volt olyan nap, amikor 16 órát töltöttem a színházban. Délelőtt és este a Luciát próbáltuk, délután a Dido és Aeneas.

■ *A főiskola elvégzése után hogyan képzeld a pályát?*

– Az operaéneklés nagyon nehéz dolog, egyik napról a másikra történhetnek jelentős események. Például a tavalyi Menotti-bemutatón Pál Tamás – akit én az ország egyik legkiemelkedőbb karmesterének tartok – hallott engem énekelni, és ennek köszönhető, hogy nyáron készítettünk közösen egy lemezt. Gorecki II. szimfóniáját világpremierként vettük fel, én énekeltem a szoprán szöveget. A következő egy-két évben szeretnék kimeneni néhány nagyobb külföldi énekversenyre, nemcsak azért, hogy valamilyen díjat nyerjek, hanem azért is, mert ezekre a versenyekre jelentős szakemberek gyűlnek össze az egész világból. Előfordulhat, hogy akad egy intendáns, akinek egy szerephez épp az én hangomra lesz szüksége. Ez a pálya kiszámíthatatlan, ezért rettentően fontos a maximális szakmai felkészültség, és még akkor is kell hozzá jó adag szerencse.

Hollósi Zsolt

■ Tóth Rózsa magyar-oroszrajz szakos tanár, a filozófia- és az összehasonlító irodalomtudományok doktora, harminc éve vezeti a Százszorszép Gyermekház (volt Balázs Béla Úttörőház) képzőművészeti szakkörét. Pályafutása alatt több szegedi általános iskolában is tanított. Jelenleg a Ságvári Endre Gyakorló Általános Iskola pedagógusa.

1964-ben, amikor elvégezte a Juhász Gyula Tanárképző Főiskolát – ahol olyan mesterei voltak, mint *Fischer Ernő* és *Vinkler László* –, elhatározta, kimegy Dorozsmára cigánytanítónak. Elképzeléséből, önhibáján kívül, végül is nem lett semmi. A főiskola után, miközben dolgozott, elvégezte a JATE-n az orosz szakot, a Képzőművészeti Főiskolát, majd diplomát szerzett filozófiából és politikai gazdaságtanból a marxista egyetemen. Ez utóbbi szerint nem ér kutyafülét sem. Doktori disszertációját „Csehov táj-megjelentése és a XIX. századi orosz festők tájbrázolása” címmel írta. 1981-ben a pécsi egyetemen oktat orosz, ám az anyagi és fizikai kimerültség miatt néhány hónap elteltével visszaköltözik Szegedre.

Tóth Rózsa az iskolák elvégzése után sem pihent meg. Szőnyegszövésbe kezdett. 1973-ban *Kopasz Márta* képzőművész tanácsára kezdett el grafikával foglalkozni. Első kiállításait a szegedi Bartók Béla Ifjúsági Körben tartotta. A hetvenes évek közepén már külföldön is ismerik a nevét, különböző katalógusokban jegyzik grafikáit. Egy azóta már elhunyt fővárosi műtész, *Galamboš Ferenc* írt akkortájt kritikát alkotásairól a világ-szerte ismert és terjesztett képzőművészeti periodikában, a Nordisk Exlibris Tidsskriftben. Erre figyelt fel *Helmer Fogedgaard*, a dán királynő bizal-

■ Egy pedagógus művészete

Alsóvárosi csodakuckó

mi embere és könyvkiadója. Fogedgaardnak annyira megtetszettek Tóth Rózsa alkotásai, hogy azokat több alkalommal is szerepeltette egy olyan, évenként kiadásra kerülő mappában, amiben a világ legjobb tíz grafikusának a munkáit mutatta be. Beindult a szekér. Tóth Rózsa sorban kapta a meghívásokat Európa

különböző részeiből. A belga és a svájci televízió riportfilmet készített a szegedi alkotóval. Alapító tagja lett a Sint-Niklaas Nemzetközi Grafikai Centrumnak. *De Gianni Mantero és Mario de Fillippis* híres olasz műgyűjtők is megkeresték Tóth Rózst. Milánó, Arezzo, Moszkva, Leningrád, Kolozsvár, Eger, Jászberény és

még körülbelül háromszáz városnevet sorolhatnék fel, ahol Tóth Rózának voltak egyéni és csoportos kiállításai.

„Nem dobok ki semmit – mondja – mert minden a szívemhez nőtt, és egyébként is, nem szégyellem a régi dolgaimat.” Ennek bizonyítására megmutatta azt *Tyereskova* által dedikált fotót, amit azért kapott az első úrhajós-nőtől, mert küldött egy grafikát a Csillagvárosba. Tyereskova, szignált arcképe mellé, küldött egy ágat is arról a fáról, amit még Gagarin ültetett. Ezt is megőrizte.

A szőnyegszövés, a grafika-zás és a festés után 1988-ban, amikor megvették alsóvárosi házukat, a *fafaragást kezdte művelni*. Gyönyörű székelykapu, napsugaras homlokzat és pletykapad díszíti házukat kívülről. De a ház belsejében is megtalálhatók Tóth Rózsa bicskájának, ecsetjének, ceruzájának nyomai: faragott ajtófélfák, képeretek, karnisok és szobrok, tusrajzok, csend-életek és tájképek ékesítik az otthon. *Most éppen családregényt ír*. Érdekesnek ígérkezik, hisz Tóth Rózsa dédnagyanyja egyik ágon Mórícz lány, míg a másik ágon egy örmény hercegnő volt. Beszélgetésünk végén megismertem azzal a könyvvel, amire a legbüszkébb. *Székely Júlia* Bartók Béla életéről írott alkotását, az „*Elindultam szép hazámból*” címűt, néhány évvel ezelőtt fordították le japánra. A mű fedőlapján egy Tóth Rózsa grafika látható a Kékszakállú herceg vára sorozatból.

Szabó C. Szilárd

Kapu és alkotója. (Fotó: Révész Róbert)